

Smutnil višňový (*Morimus funereus* Mulsant, 1862) (Coleoptera, Cerambycidae) – nový nález mediteránního druhu v jižních Čechách

Morimus funereus Mulsant, 1862 (Coleoptera, Cerambycidae) – a new record for this Mediterranean species in South Bohemia

Zdeněk Kletečka⁽¹⁾ • Vojtěch Němec⁽²⁾

Abstract: The longhorn beetle (*Morimus funereus* Mulsant, 1862) was first recorded in South Bohemia from an old collection of J. Mařan (undated specimen, locality: Písek). Two other individuals were recently (2018 and 2019) found in Český Krumlov on the premises of a wood processing company next to Pínkrův dvůr. The circumstances indicate that the presence of this species is due to recent introduction with timber. These two specimens are the only recent records of the species in South Bohemia.

Keywords: Czech Republic, Český Krumlov, Lamiinae, Mediterranean species, *Morimus funereus*, South Bohemian Region.

Smutnil višňový (*Morimus funereus* Mulsant, 1862) je nápadným mediteránním broukem z čeledi tesaříkovitých a jeho ojedinělý výskyt v bývalém Československu je uváděn již od konce 19. století. Nálezy jsou pečlivě zdokumentované a ve většině případů se jednalo o kusy zavlečené přepravou dřeva. Výjimkou jsou údaje z jižního Slovenska, kde byli smutnilové nacházeni i na přirozených biotopech a předpokládá se, že se jednalo o autochtonní populace (Heyrovský 1955, Sláma 1998). Větší množství starších nálezů *Morimus funereus* a i *Morimus asper verecundus* Faldermann, 1836 je známo z Prahy a okolí (Heyrovský 1955, Sláma 1998, 2017). První a ojedinělý nález pro jižní Čechy uvádí z Písku Sláma (1998). Jedná se o nedatovaný exemplář ze sbírky J. Mařana, získaný patrně od jiného sběratele v polovině 20. století. Dokladový kus je uložený v Národním muzeu v Praze a byl prvním autorem revidován. Na lokalitním štítku je uvedeno „Boh. Písek, coll. Dr. Mařan“. Druh *M. funereus* byl nedávno v České republice nalezen i na jižní Moravě v okolí obce Vedrovice (Sabol et al. 2006). Šířením *Morimus funereus* a dalších druhů tesaříků transportem v oblasti střední Evropy se zabývá Müller-Kroehling (2018). Uvádí tři nedávné nálezy *M. funereus* z Bavorska a ve všech případech předpokládá zavlečení se dřevem (1× zřejmě z Itálie a 1× možná z Rumunska).

Bionomii a rozšíření druhu zpracovali např. von Demelt (1966), Bense (1995), Sama (2002), Sama & Löbl (2010) a Sláma (1998). Jedná se o mediteránní polyfágní druh s víceletým vývojem, který se vyvíjí například v bucích (*Fagus* spp.), dubech (*Quercus* spp.), habru (*Carpinus betulae*), topolech (*Populus* spp.), kaštanovníku (*Castanea sativa*), lípách (*Tilia* spp.) nebo jilmeh (*Ulmus* spp.). Z Řecka je dokonce udáván vývoj v jedli (*Abies* sp.) (Sláma 1998). Larvy žijí pod kůrou a ve dřevě, hlavně ve stojících a padlých stromech, pařezech, kořenech a v neodkorněném dřevě ležícím na zemi. Dospělci mají soumráčnou a noční aktivitu, najdeme je na místech vývoje larev, často na zemi nebo kmenech, na pařezech, pod dřívím a u kořeni.

Životaschopná mikropopulace vzniklá výsadkem či zavlečením jedinců tohoto rodu je ve střeoevropském prostoru v současné době známá pouze z východního Slovenska (Gabzdil 2011a, 2011b). Tato byla na východní Slovensko zřejmě zavlečena importem dřeva z bývalého Sovětského

¹⁾ Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 242/1, CZ – 370 51 České Budějovice, e-mail: kletecka@muzeumcb.cz

²⁾ Za Nádražím 215, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: 5vojnemec@seznam.cz

svazu z oblasti Kavkazu. Obec Čop, kde se do konce 80. let dvacátého století hojně překládalo zboží na vagóny s užším rozchodem, je totiž vzdálena jen několik kilometrů od místa výskytu (Sláma 2017). Později byla tato populace dokonce popsána jako nový druh *Morimus gabzdili* (Danilevsky 2015). Obě pozorování z Českého Krumlova s odstupem jednoho roku jednoznačně neindikují vznik nové, izolované mikropopulace, protože imaga smutnila višňového mohou žít i déle než rok (Rossi de Gasperis et al. 2016). Pravděpodobně se jedná o ojedinělé zavlečení dospělců nebo vývojových stadií přepravou dřeva do dřevozpracujícího závodu z jižní Evropy. I když, například podle Müller-Kroehlinga (2018) je v oteplujícím se klimatu jen otázkou času, než druh osídlí teplé oblasti Německa.

Nálezová data:

1 samec; Český Krumlov, dřevozpracující závod u Pinskrova dvora; 48°48'41.8"N, 14°20'13.8"E; 558 m n. m.; 7152c; 15. 5. 2018; V. Němec obs.

1 samice; Český Krumlov, dřevozpracující závod u Pinskrova dvora; 48°48'41.8"N, 14°20'13.8"E; 558 m n. m.; 7152c; 28. 3. 2019; V. Němec lgt.; coll. Jihočeské muzeum v Č. Budějovicích (inventurní číslo ZE4982).

Literatura

- Bense U. (1995): Longhorn Beetles – Bockkäfer. – Margraf Verlag, Weikersheim, 512 p.
- Danilevsky M. L. (2015): A new species of the genus *Morimus* Brullé, 1832 (Coleoptera, Cerambycidae) from Central Europe. – *Humanity space International almanach* 4(2): 215–219.
- Demelt C. von (1966): Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile nach ihren Merkmalen und nach ihrer Lebensweise. Teil 52: Bockkäfer oder Cerambycidae. I.: Biologie mitteleuropäischer Bockkäfer (Col. Cerambycidae) unter besonderer Berücksichtigung der Larven. – Gustav Fischer, Jena, 115 p.
- Gabzdil R. (2011a): Prvý nález fúzača *Morimus funereus* (Coleoptera: Cerambycidae) na južnom Zemplíne, východné Slovensko. – *Klapalekiana* 47: 19–20.
- Gabzdil R. (2011b): *Morimus asper asper* nový druh čeledi Cerambycidae (Coleoptera) pro faunu Slovenskej republiky. – *Klapalekiana* 47: 169–172.
- Heyrovský L. (1955): Fauna ČSR 5: Tesaříkovití (Coleoptera: Cerambycidae). – Nakladatelství ČSAV, Praha, 348 p.
- Müller-Kroehling S. (2018): Importware Trauerbock. – *Wald&Mehr LFW* 3: 52–53.
- Rossi de Gasperis S., Passacantilli C., Redolfi De Zan L. & Carpaneto G. M. (2016): Overwintering ability and habitat preference of *Morimus asper*: a two-year mark-recapture study with implications for conservation and forest management. – *Journal of Insect Conservation* 20: 821–835.
- Sabol O., Sehna R. & Toman J. (2006): Faunistic records from the Czech Republic – 218. Coleoptera: Cerambycidae: Lamiinae. – *Klapalekiana* 42(4): 343–344.
- Sama G. (2002): Atlas of the Cerambycidae of Europe and the Mediterranean area. Part 1. North and Central Europe. – Kabourek, Zlín, 173 p.
- Sama G. & Löbl I. (2010): Cerambycidae. – In: Löbl I. & Smetana A. (eds.): *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*. Volume 6. Chrysomeloidea, pp. 84–334, Apollo Books, Stenstrup.
- Sláma M. E. F. (1998): Tesaříkovití Cerambycidae České a Slovenské republiky. – Sláma M. E. F., Krhanice, 383 p.
- Sláma M. (2017): Poznámky k výskytu čtyř druhů tesaříků ve střední Evropě. – *Entomofauna carpathica* 29(2): 58–62.

Došlo: 4. 2. 2021
Přijato: 5. 8. 2021